

VAMMAISPALVELULAIN MUKAISET PALVELUT JA TUKITOIMET

Vammaispalvelun toteuttaminen pohjautuu vammaispalvelulakiin ja – asetukseen sekä soveltamisohjeisiin.

Lain tarkoitus on

- edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä
- ehkäistä/poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä
- turvata vammaiselle henkilölle yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä erilaisiin yhteiskunnan toimiin
- varmistaa sellaiset elin- ja toimintaympäristöt, jotka turvaavat vammaiselle henkilölle samat mahdollisuudet toimintaan kuin muillakin ihmisillä

Vammaisuuden määrittely ja vaikeavammaisuuden arvioiminen

Vammaisella henkilöllä tarkoitetaan VPL 2§:n mukaan henkilöä, jolla vamman tai sairauden johdosta on pitkäaikaisesti erityisiä vaikeuksia suoriutua tavanomaisista elämäntoiminnoista.

Pitkäaikaisuus tarkoittaa yleensä yli vuoden kestävästä vammasta tai sairaudesta aiheutuva rajoitusta.

Vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin ja tukitoimiin oikeutetun vammaisen henkilön suoriutumisvaikeuksien tulee olla erityisiä, kohtuuttoman suuria tai avun tarpeen pitää olla runsas.

Tavanomaiset elämäntoiminnot ovat sellaisia jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita, joiden voidaan katsoa kuuluvan yleisesti yhteiskunnassa liittyviin hyväksyttäviin toimintoihin. Tavanomaisiin elämäntoimintoihin kuuluvat asuminen, työssä käyminen, opiskeleminen, liikkuminen, asioiminen, yhteiskunnallinen osallistuminen ja vapaa-ajan toiminnot.

Palvelujen ja tukitoimien välttämättömyys tulee kuvata/arvioida vamman tai sairauden aiheuttaman tarpeen kautta ts., mitä rajoituksia, esteitä tai tarpeita juuri kyseessä oleva vamma tai sairaus aiheuttaa ja mitä palvelutarpeita siitä puolestaan aiheutuu.

Vaikeavammaisuutta tulee aina arvioida suhteessa henkilön olosuhteisiin ja elinympäristöön sekä ottaa huomioon haettava palvelu sillä vaikeavammaisuutta määritellään erikseen kuhunkin palveluun nähden.

Vammaispalvelulain perusteella myönnettävä palvelu tai tukitoimi ei voi koskaan perustua pelkästään terveydenhuollon henkilöstön lausuntoon.

Lain toissijaisuus

Vammaispalvelulain 4§:n mukaan palveluja ja tukitoimia järjestetään toissijaisesti eli silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla.

Palvelujen ja tukitoimien yksilöllinen järjestäminen – **palvelusuunnitelma**

Vammaisten henkilöiden tarvitsemat palvelut ja tukitoimet on järjestettävä siten, että ne tukevat heidän omatoimista suoriutumistaan. Tätä tarkoitusta varten on vammaisen henkilön tarvitsemien palvelujen ja tukitoimien selvittämiseksi yhdessä hänen kanssaan ja/tai hänen huoltajansa kanssa tarvittava laadittava palvelusuunnitelma.

Palvelusuunnitelmassa arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa hänen kokonaistilanteensa sekä kuullaan asiakkaan oma näkemys ja toiveet palveluntarpeesta. Palvelusuunnitelmaan kootaan tarvittavien palvelujen suunnitelmat ja kartoitetaan asiakkaan tilanne.

KUNNAN ERITYINEN JÄRJESTÄMISVELVOLLISUUS (VAIKEAVAMMAISILLE HENKILÖILLE TARKOITETUT PALVELUT JA TUKITOIMET)

KULJETUSPALVELU

Kuljetuspalvelujen tavoitteena on edistää vaikeavammaisten tasa-arvoa ja toimintamahdollisuuksia. Kuljetuspalvelujen avulla heille järjestetään liikkumismahdollisuus samoin henkilökohtaisin kustannuksin kuin muille julkisia joukkoliikennevälineitä käyttäville.

Kunnan on järjestettävä vammaispalvelulain perusteella vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen. Kuljetuspalvelut voidaan toteuttaa yhdistelemällä joukko- ja palvelulinjan tuottamia palveluja tai käyttämällä takseja ja tilausajoneuvoja.

Vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on todettu olevan erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Kuljetuspalvelun tarpeen tulee johtua vammasta tai sairaudesta, joista aiheutuva haitta on pitkäaikainen. Mikäli vaikeavammaisen henkilö on pitkäaikaisessa laitoshoidossa, on kuljetustarpeesta esitettävä erillinen todistus.

Kuljetuspalvelu myönnetään

- välttämättömiin työ- ja/tai opiskelumatkoihin
- vapaa-ajanmatkoihin, jotka on tarkoitettu siirtymiseen pisteisiin, joissa asiakas asioi, osallistuu harrastuksiin tai muuhun sosiaaliseen toimintaan (18 yhdensuuntaista matkaa/ kuukausi)

Sairaanhoidon, terveydenhuollon tai kuntoutuksen saamiseksi tehdyt matkat korvaa kansaneläkelaitos sairausvakuutuslain tai Kelan kuntoutuslain nojalla. Näihin matkoihin ei vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelua saa käyttää.

TULKKIPALVELUT

Tulkkipalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena henkilönä pidetään:

- kuulovammaista
- kuulo- ja näkövammaista
- puhevammaista henkilöä.

Tulkkipalveluihin kuuluu

- työssä käymisen
- opiskelun
- asioimisen
- yhteiskunnalliseen osallistumiseen
- virkistykseen
- muun sellaisen syyn vuoksi suoritettava viittomakielellä tai muilla kommunikaatiota selventävillä menetelmillä tapahtuva tulkkkaus.

Tulkkipalvelujen laajuus

Vaikeasti kuulo- ja näkövammaiselle henkilölle on tarpeen mukaan järjestettävä vähintään 360 tulkintatuntia kalenterivuoden aikana.

Muiden edellä tarkoitettujen vaikeavammaisuus-kriteerien täyttävien henkilöiden osalta järjestämismäärä ulottuu 180 vuosittaiseen tulkintatuntiin.

Opiskeluun liittyvänä tulkintana tulkkipalveluissa ei noudateta mainittuja enimmäistuntimääriä. Tällöin kunnan ehdoton järjestämismäärä ulottuu tulkkipalveluihin siinä laajuudessa kuin vaikeavammaisen henkilö niitä välttämättä tarvitsee selviytyäkseen opinnoistaan.

PALVELUASUMINEN

Palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut ja tukitoimet. Palveluja ja tukitoimia tulee järjestää tarpeenmukainen määrä. Määrärahoihin perustuvia rajoja ei ole mahdollista määrittellä tukitoimille tai palveluille palveluasumista järjestettäessä. Kunnalla on oikeus järjestää palveluasumista, esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaisina palveluina ja tukitoimina.

Palveluasumiseen liittyvät palvelut

Palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan jokapäiväiselle suoriutumiselle.

PÄIVÄTOIMINTA

Vammaisten henkilöiden päivätoimintaan kuuluu kodin ulkopuolella järjestettyä itsenäisessä elämässä selviytymistä tukevaa ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävää toimintaa.

Päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttöä henkilöä, jolla vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua työtoimintaan.

ASUNNON MUUTOSTYÖT

Asunnonmuutostöiden tavoitteena on, että vaikeavammaisen henkilö voi asua mahdollisimman omatoimisesti ja itsenäisesti omassa asunnossaan.

Edellytyksenä asunnonmuutostöiden korvaamiselle ovat:

- henkilön todettu vaikeavammaisuus
- kustannusten kohtuullisuus
- muutostyöt kohdistuvat vammaisen henkilön vakituiseen asuntoon
- vammasta aiheutunut välttämätön tarve muutostöihin
- vammaisen henkilö ei ole laitoshoidon tarpeessa.

Vammaispalvelulain mukaan korvataan tarpeenmukaiset, todelliset kustannukset. Korvattaviin kustannuksiin eivät yleensä kuulu ne kustannukset, jotka aiheutuvat asumismukavuudesta tai asumistason parantamisesta.

ASUNTOON KUULUVAT VÄLINEET JA LAITTEET

Asuntoon kuuluvilla välineillä ja laitteilla on tarkoitus helpottaa vaikeavammaisen itsenäistä suoriutumista tavanomaisista elämäntoiminnoista asunnossaan.

Asuntoon korvattavia välineitä ja laitteita voivat olla esim.

- kiinteät nostolaitteet
- porrashissi
- erilaiset turvahälytysjärjestelmät
- ympäristöhallintajärjestelmät
- ulko-oven sähköinen avausjärjestelmä.
- Kuulovammaisten ovikello ja hälyttimet asunnossa

Kalliit ympäristöhallintalaitteet kuuluvat yleensä lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin, jolloin järjestelmäkokonaisuuden järjestää terveydenhuolto.

Kunta voi myös antaa asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita korvauksetta vaikeavammaisen käytettäväksi.

MÄÄRÄRAHASIDONNAISET PALVELUT JA TUKITOIMET (KAIKILLE VAMMAISILLE HENKILÖILLE TARKOITETUT PALVELUT JA TUKITOIMET)

HENKILÖKOHTAINEN AVUSTAJA

Vammaisten henkilökohtaisella avustajatoiminnalla tuetaan vammaisten henkilöiden tavanomaista selviytymistä kotona ja kodin ulkopuolella asioiden hoitamisessa, opiskelussa, harrastuksissa, työssä ja yleensä yhteiskunnallisessa osallistumisessa.

Henkilökohtaisen avustajan käyttämisen edellytyksenä yleensä on, että vammaisen henkilö kykenee ottamaan vastuuta omasta elämästään ja tekemisistään. Mikäli avuntarve painottuu selkeästi huolenpitoon, hoivaan, valvontaan tai työntekijälähtöiseen hoitoon, ei Vpl:n mukaista avustajaa yleensä myönnetä.

Vammaispalvelulain 4 §:n mukaan palveluja ja tukitoimia järjestetään toissijaisesti silloin, kun ensisijaiset palvelut tai tukitoimet eivät ole saajalleen riittäviä tai sopivia.

PÄIVITTÄISISSÄ TOIMINNOISTA SUORIUTUMISESSA TARVITTAVAT VÄLINEET, KONEET JA LAITTEET

Kustannuksien korvaukseen on oikeus vammaisella henkilöllä, joka tarvitsee välineitä, koneita tai laitteita vammansa tai sairautensa johdosta liikkumisessa, viestinnässä ja henkilökohtaisessa suoriutumisessa kotona tai vapaa-ajan toiminnassa.

KUNTOUTUSOHJAUS

Kuntoutusohjaukseen kuuluu vammaisen ja hänen lähiyhteisönsä ohjaaminen sekä vammaisen henkilön toimintamahdollisuuksien lisäämiseen liittyvistä erikoistarpeista tiedottaminen.

Kuntoutusohjaus kuuluu pääasiassa lääkinnälliseen kuntoutukseen.

Sosiaalitoimistossa kuntoutusohjaus on mm. palvelusuunnitelmien tekoa ja eri palveluvaihtoehtoista tiedottamista.

SOPEUTUMISVALMENNUS

Sopeutumisvalmennukseen kuuluu neuvontaa, ohjausta ja valmennusta. Sopeutumisvalmennus voi olla ryhmässä tapahtuvaa tai yksilöllistä tavoitteellista toimintaa. Sopeutumisvalmennuskurssilla harjoitellaan keskitetysti sosiaalisia taitoja, käytetään hyväksi vertaistukea ja pyritään vähentämään vamman aiheuttamia haittoja arkielämässä.

Sopeutumisvalmennuksena ei pääsääntöisesti tueta loma- tai virkistystoimintaa.

YLIMÄÄRÄISET VAATEKUSTANNUKSET

Ylimääräisten vaatekustannusten korvaaminen vammaispalveluna on erittäin harvinaista ja perustuu rajattuun yksilölliseen tarveharkintaan. Kustannuksia voidaan korvata lähinnä vamman edellyttämien, vaatteisiin tehtyjen välttämättömien korjausten ja muutostöiden aiheuttamista kuluista.

VAMMAISPALVELULAIN MUKAISTEN PALVELUJEN JA TUKITOIMIEN HAKEMINEN

Palveluja ja tukitoimia haetaan sosiaalitoimistosta, jossa myös on saatavilla hakemuslomakkeita. Hakemukseen tulee liittää lääkärintodistus ja mahdolliset muut selvitykset palvelun tarpeesta. Vammaispalvelun myöntämisestä päättää sosiaalipalveluohjaaja. Sosiaalipalveluohjaaja myös antaa neuvoja vammaispalveluun liittyvissä asioissa.